

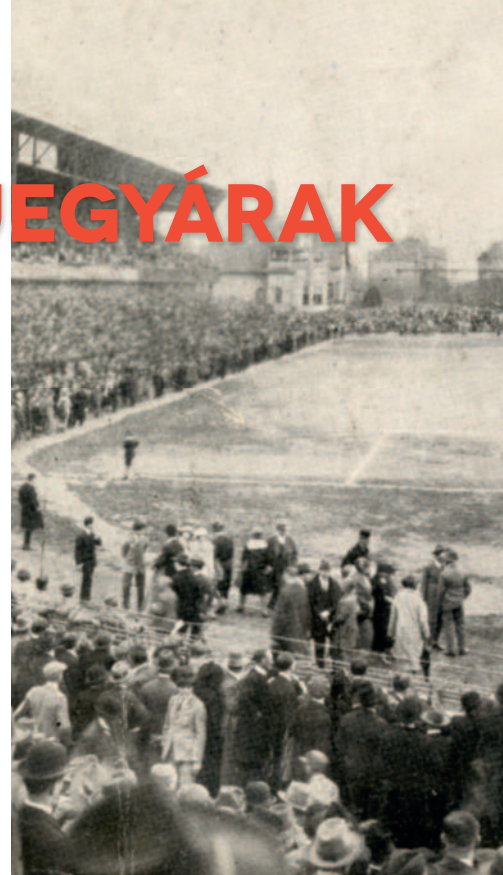
STADIONOK, NÉZŐK, JEGYÁRAK

A labdarúgó-szövetség 1901-ben írta ki az első labdarúgó-bajnokságot, a század első évtizedében mintegy tucatnyi helyen játszottak élvonalbeli találkozokat, de ezek közül csak néhányat lehetett stadionnak nevezni. A legjelentősebb a Millenáris volt, amely 1896-ban „*az ezredéves országos kiállítás tartama alatt rendezendő különféle sportversenyek céljaira*” épült. Eredetileg le is akarták bontani az ideiglenesnek szánt létesítményt, de több sportegyesület összefogásának köszönhetően a főváros megkegyelmezett a – ma is álló – stadionnak. A Millenáris a BTC és az MTK labdarúgócsapatának otthona volt, egy 1903-as margitszigeti mérkőzést kivéve 1911 őszén itt játszotta találkozóit a válogatott is.

A futball gyors terjedésének köszönhetően a századelőn sorra épültek pályák a fővárosban. 1900-ban adták át az FTC Soroksári úti pályáját, 1901-ben a MAC sporttelepét a Margitszigeten, a BEAC-ét pedig Lágymányoson. A Bertalan utca végén, a Duna-parton 1922-ben átadott MAFC-pályával egy időben építették ki a BEAC stadionját is, melyet a budai Skála építése miatt bontottak le 1973-ban. Az UTE 1903-tól az első világháború kitöréséig a Népszigeten, az újpesti kikötő mellett fekvő pályán játszott, 1922-ben adták át Megyeri úti stadionjukat. A Törekvés 1903-tól a Kőbányai Hölgy utcában rendezte mérkőzéseit, 1912-ben költöztek át a szomszédos Halom utcába, majd az 1920-as években a Bihari útra. A III. ker. TVE 1901-ben a Határ úton (a mai Nagyszombat utcán) lelt otthonra, Óbuda

másik klubja, az ÓTE pedig a Vörösvári úton (később Hévizi út néven a III. ker. TVE pályája lett). Több csapat is használta a századfordulón a BAK által létrehozott, később a vasutas Testvériség otthonaként ismert Amerikai úti és vele átellenben a TLK Erzsébet királyné úti pályáját, valamint a Lehel úti Ecclesia-pályát is.

1909-re a futball lényegében kinőtte a Millenárist, ekkor már minden meccset telt ház előtt játszott a válogatott, és a klubcsapatok nemzetközi találkozóit is hatalmas érdeklődés kísérte. Az FTC és az MTK rivalizálásának köszönhetjük első modern stadionjainkat, melyek akkoriban a kontinens legnagyobb befogadóképességű sportlétesítményei voltak. Először az FTC kezdett építkezésbe, az Üllői úti stadiont 1911-ben adták át. Az MTK sem maradt el vetélytársától, a Hungária körúton fekvő pá-

lyájukat 1912-ben avatták fel. Mindkét stadion 20 ezer fő befogadására volt alkalmas, ám hamarosan bővítették azokat, így a két létesítményben 40 ezer ember figyelhette kedvenceit. Az 1920-as évek elején adták át a Postás, majd az Újpest Megyeri úti stadionját, így az 1920-as évek közepére már nyolc budapesti stadion befogadóképessége érte el a 10 ezer főt, de ezek mellett több tucat kisebb pálya volt a fővárosban.

A századfordulón a pesti futball – bár a klubok tagságáról csak szórványos ismereteink vannak – a polgárság, főleg annak alsóbb rétegeinek sportja volt. Erre utalnak a klubok magas tagsági díjai, illetve hogy a futballt erős szálak fűzték a kávéházakhoz. Több klub kávéházban alakult meg: például 1900-ban a 33 FC az Erzsébet híd, 1912-ben a Csepeli TK a Beck Kávéházban, 1899-ben az FTC a Gutgessel Vendéglőben. Később létrejöttek a klubok törzshelyei: az 1920-as évek elején az FTC a Széchenyi, az MTK és a VAC az Edison (Sorrento) Kávéházat részesítette előnyben. Az 1920-as évek közepén a VAC, az MTK és az Ékszerész tagjai is rendszerint a Westend Kávéházban tűntek fel.

A játékosokról is csak hézagos ismereteink vannak, de a források a századfordulón még egyértelműen polgári háttérre utalnak. A *Sport hírlap* 1912. karácsonyi számából tudjuk, hogyan alakult a századforduló 31 kiemelkedő

BUDAPESTI PÁLYÁK 1926-BAN

Pályatulajdonos/ bérlet	Hely	Befogadóképesség	Átadás éve
FTC	Üllői út	40 000	1911
MTK	Hungária krt.	40 000	1912
UTE	Újpest, Megyeri út	25 000	1922
Postás	Verseny utca / Dózsa György út	15 000	1921
BEAC	Lágymányos	12 000	1901
BSE	Millenáris	12 000	1897
MÁVAG	Kőbányai út	10 000	1924
Testvériség	Amerikai út	10 000	1905?
MAC	Margitsziget	8 000	1901
III. ker.	Határ utca	8 000	1912
Kispesti AC	Kispest, Sárkány utca	6 000	1912
ÓTE	Vörösvári út	5 000	?
MAFC	Bertalan utca	5 000	1922
URAK	Rákospalotai erdő	5 000	?
Törekvés	Halom utca	4 000	1912
ETC	Erzsébetfalva, Erzsébet utca	4 000	1912

Az Üllői úti FTC-stadion, 1910-es évek

futballistájának civil pályafutása: mindannyian legalább érettségizettek voltak, többségük hivatalnokként vagy mérnökként dolgozott.

Az egyre népszerűbb futball hamarosan a középosztály alatti rétegek kedvenc játéka lett. Az 1945 előtti korszakból a legpontosabb képet a futballisták társadalmi státuszáról az 1943/44-es bajnokságból ismerjük. A *Nemzeti Sport* 1944 januárjában hatrészes sorozatban ismertette az élvonal 279 játékosának pályafutását, születési helyét és idejét, illetve foglalkozását. Utóbbiakból csoportokat képezve láthatjuk, hogy az élvonalban szereplő labdarúgók között két jelentős foglalkozási csoportot azonosíthatunk. A különféle szakmunkások aránya összesen 37%-ot tett ki, a magán- vagy köztisztviselők aránya pedig 31%-ot (természetesen utóbbiakat iskolai végzettség szempontjából sokszínűség jellemezte).

Az altisztek, művezetők, írnokok, továbbá vasúti tisztek, altisztek jelentős, összesen 15 százalékos hányada a vasutas- és gyári egyesületek nagy számával magyarázható. Bár a státuszt meghatározó változók (iskolázottság, jövedelem, foglalkozás stb.) közül csak néhány ismert, az adatokból annyi megállapítható, hogy 1941-ben az élvonalban futballozó játékosok között a felsőbb és a legelső osztályok alulreprezentáltak voltak, vagyis a labdarúgás nem volt sem „elit”, sem „proli” sport.

Még kevesebbet tudunk a labdarúgó-szurkolók társadalmi háttéréről, de valószínű, hogy a játék népszerűségével párhuzamosan éppúgy szélesedett a társadalmi bázisuk, mint a játékosoké. Vagyis a huszadik század elején a polgárság, különösen a kispolgárság körében lehetett kedvelt szabadidős tevékenység a mérkőzések látogatása, majd a külvárosi klubok felbukkanásával lett népszerű a kisegzisztenciák körében is.

A szórványosan ismert jegyárakból kitűnik, hogy a belépődíjakban szekto-

ronként jelentős különbségek voltak, vagyis a lelátók társadalmát – a páholytól az állóhelyig – éles határok választották el egymástól. A válogatott és élvonalbeli mérkőzésekre a szerény anyagi helyzetű szurkolók aligha járhattak rendszeresen, az 1930-as években bajnoki mérkőzésre 50 fillér, válogatott mérkőzésre 1,5 pengő alatt nem lehetett bejutni. Hipotézisként megfogalmazható, hogy e találkozókat szurkolói bázisának gerincét vélhetően a szakmunkások, kiskereskedők, kisiparosok, hivatalnokok teheték ki. ♦

JEGYÁRAK

MAGYARORSZÁG–AUSZTRIA, 1929. OKTÓBER 6. | 32 EZER NÉZŐ

	elővételben	helyszínen
A TRIBÜN		
I. rendű páholyülés	8 pengő	8 pengő
II. rendű páholyülés	7 pengő	7 pengő
I. rendű számozott ülés	6 pengő	6 pengő
II. rendű számozott ülés	5,5 pengő	5,5 pengő
Korzópáholy	5,1 pengő	5,5 pengő
I. rendű korzóülés	4,4 pengő	4,8 pengő
II. rendű korzóülés	3,6 pengő	4 pengő
B TRIBÜN		
I. rendű páholyülés	7 pengő	7 pengő
II. rendű páholyülés	6 pengő	6 pengő
Számozott ülés	4,4 pengő	4,4 pengő
Állóhely	1,6 pengő	2 pengő
Gyermekjegy	–	0,8 pengő
Tanulójegy	–	0,8 pengő